

Teologický pohľad na *novú evanjelizáciu* v kontexte magistéria Benedikta XVI.

Juraj Skřivánek

SKŘIVÁNEK, J.: The Theological View on the *New Evangelisation* in the Context of Benedict XVI's Magisterium. *Studia Aloisiana*, 2018.

The loss of sensibility in the inquiry of the significance of one's life leads a person towards searching solutions to current problems only in a visible reality. Pope Benedict XVI noticed that a person often tries to realize himself without bearing in mind/relying on the transcendental reality. The notion of Christian vocation not only expresses steadiness, but it also means the dynamism which brings forth the reality of conversion. It involves the whole human being in all his realms and relationships. One's heart focuses on the only one focal point that is always Christ. Whoever is attracted by His life and drawn by Him finds soon the immense creative initiative power of God. No individualistic approach is allowed to be followed for those who have come to believe in God's love. The most profound energies of faith are arising from the experience of undeserved God's affection. As an expression of gratitude, in the light of all of God's gifts, a man reveals the source of his faith activating it in love. If the Christians are able to be convincing witnesses of love given by faith in the midst of the world, then we might see the right worldwide growth of each and every sphere of our complex society.

Keywords: Benedict XVI, new evangelization, conversion, holiness, self-realization

Úvod

Z relatívne krátkeho pontifikátu Benedikta XVI. (2005 – 2013) je evidentné, že snahou pápeža bolo jednak v línii kontinuity nadviazať na svojich predchodcov – veľkánov v otázke mieru a pokoja – Pavla VI. a Jána Pavla II., na druhej strane nemožno opomenúť rozhodnosť, s ktorou sa pápež zaslanoval

o prehĺbenie integrálneho rozvoja v láske a v pravde, kladúc primárny dôraz na náboženský rozmer človeka. Cieľom našej štúdie je na základe pápežových vyjadrení objaviť v jeho pontifikáte cenné impulzy nielen čo sa týka individuálnej roviny kontinuálneho prehľbovania kresťanského života, ale najmä v rovine konkrétne prežívanej náboženskej skúsenosti predstavíme pápežovu víziu kresťanstva ako aktuálnu a naliehavú potrebu pre svet, v ktorom aj na samotných veriacich neraz dolieha strata odvahy zdôvodniť svoju nádej prameniacu z Kristovho evanjelia (porov. 1 Pt 3, 15).

Benedikt XVI. dokázal veľmi realisticky postrehnúť, aké dôsledky môže mať kríza viery, kríza základnej dôvery pre človeka. V roku 2010 zverejňuje Motu proprio *Ubicumque et semper*, z kontextu ktorého možno vydedukovať, ako podľa pápeža postupná strata zmyslu pre posvätné skutočnosti súvisí s neschopnosťou zaujať rozhodný postoj k aktuálnym problémom, týkajúcich sa jednotlivých oblastí ľudského života.¹

Nebude azda prekvapením, že Benedikt XVI. nezostal len pri teoretizovaní o strácajúcej sa orientácii sveta, ale vo svojom magistériu ponúka alternatívu, ako vo *svetle viery* neupadnúť do rezignácie v zdanlivo neriešiteľných situáciách. Práve naopak, svedectvo prežívanej viery sa má podľa pápeža stať veľmi konkrétnou a presvedčivou odpoveďou na problémy sveta. Aby však táto odpoveď neodzrkadľovala len mechanický či vecný prístup, musí byť sprevádzaná skutočnými gestami lásky, ktorá v kontexte magistéria Benedikta XVI. zohráva významnú úlohu. Konkrétne preukazovaniu lásky musí totiž predchádzať láskyplná skutočnosť Božej prítomnosti, ktorá človeka pobáda ku konaniu skutkov so špecificky kristologickým charakterom. Z vyjadrení pápeža Benedikta XVI. je evidentné, že k objaveniu tohto nového rozmeru konania a jeho praktickej aplikácie do podmienok sveta sa človek neprepracuje, ak sa bude ignorovať alebo marginalizovať jeho náboženský rozmer, resp. ak sa dostatočne neocení prakticky orientovaná kresťanská antropológia. Zdá sa, akoby prepojenie kresťanskej viery a každodenného života ešte stále predstavovalo zložitú úlohu. Možno k tejto situácii dochádza aj z toho dôvodu, že v náboženskej oblasti sa kladie primárny dôraz na schopnosti človeka. Preto sa neraz stáva, že perspektíva Božieho vyvolenia, Božej vernosti a pomoci sa nepozorovane odsunie do úzadia a dôraz sa kladie na aktivitu človeka. Naznačené východiská v tomto kontexte budú na jednej strane predstavovať prístupové cesty k znovuobjaveniu zmyslu kresťanského života, ku ktorému pápež vyzýval každého veriaceho. Na druhej strane chcú byť apelom k lepšiemu využitiu energií a síl v službe *novej evanjelizácie*, vychádzajúcej z neustále nových podmienok ohlasovania, odovzdávania a svedectva žitého vzťahu s Kristom.

¹ Porov. BENEDICT XVI.: *Apostolic Letter in the Form of Motu Proprio Ubicumque et Semper of the Supreme Pontiff Benedict XVI Establishing the Pontifical Council for Promoting the New Evangelization*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/apost_letters/documents/hf_ben-xvi_apl_20100921_ubicumque-et-semper.html

Nastolenie problematiky

Naším zámerom je na jednej strane poukázať nielen na špecifickosť pápežovho teologického uvažovania, ale najmä v duchu kontinuity učenia Koncilu, učenia spomínaných dvoch pápežových predchodcov a jeho súčasného nástupcu bližšie ozrejmiť, ako naliehavo, ale súčasne radostne, môže zaznievať posolstvo evanjelia v podmienkach dnešného turbulentného sveta. Neraz sa totiž zdá, akoby bol obsah evanjeliovej radostnej zvesti nahradzovaný len zdanlivou radosťou. Potom sa môže stať, že tí, ktorým nie je evanjelium úplne neznáme či cudzie, sa ocitajú v situácii iluzórneho napredovania na ceste životom. Naše úvahy budú smerovať najmä k tejto skupine veriacich, od ktorých sa očakáva, že budú vo svete s novým nadšením sprítomňovať Krista, „ktorý je ten istý včera i dnes a naveky“ (Hebr 13, 8). Lebo aj keď sa mnohí kresťania z rôznych príčin od Boha vzdialili, alebo sa už viac nespoliehajú na jeho pomoc či nezakúšajú jeho prítomnosť, v ich srdciach neprestala neviditeľným spôsobom účinkovať Božia milosť.² Často sa však stáva, že „ľudia, oklamaní zlým duchom, sa neraz stratili vo svojich myšlienkach a Božiu pravdu zamenili na lož, slúžiac skôr stvoreniam ako Stvoriteľovi (porov. Rim 1, 21 a 25), alebo žijú a zomierajú na tomto svete bez Boha, a tak sa vystavujú krajnému zúfalstvu.“³

Môže práve schopnosť opätovného prehodnotenia postoja k viere a prehĺbenie jej skúsenosti viesť človeka k objaveniu poslania, ktoré mu pripravil Boh, darúva mu ho skrze Krista, prostredníctvom svojho Ducha a neprestáva ho zjavovať pre spásu sveta (porov. Ef 2, 10)? Môžu nájsť v magistériu Benedikta XVI. kresťania podnety k rozhojneniu Ducha *misijného nadšenia* pre spásu sveta? Alebo ako radosť z nasledovania Krista podľa pápeža súvisí s objavením *performačného* impulzu⁴, prostredníctvom ktorého sa uplatňuje praktický aspekt skutočného kresťanského života? K zodpovedaniu nami zvolených otázok je dôležité najskôr predstaviť aspoň v skratke vplyv spoločnosti a jej premien na človeka, veriaceho kresťana, v kontinuite času, odkazujúc pritom na východiská naznačené v úvodnej časti nášho príspevku.

Druhý vatikánsky koncil sa vo svojom programovom dokumente *Gaudium et spes* zameriava jednak na Cirkev ako nositeľku nemenných Božích právd a súčasne na človeka, s ktorým Cirkev zdieľa „radosti a nádeje, žalosti a úzkosti“⁵ uprostred stále sa meniaceho sveta. Cirkev je tak v tomto kontexte nielen predkladateľkou osvedčenej a cirkevnou autoritou potvrdenej predstavy o podobe života, ale je neustále konfrontovaná s úlohou formulovať a zdôvodniť tie hodnoty, ktoré tvoria jej podstatu, aby v nich mohol úprimne hľadajúci

2 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: Dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : SSV, 2008, č. 16.

Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: Pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : SSV, 2008, č. 22.

3 DRUHÝ Vatikánsky koncil: Dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, č. 16.

4 BENEDIKT XVI.: Encyklika *Spe salvi*. Trnava : SSV, 2008, č. 2.

5 DRUHÝ Vatikánsky koncil: Pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes*, č. 1.

človek súčasnosti *objaviť* zmysel svojho života. O to nástojčivejšie vyvstáva táto úloha v súčasnosti – v rôznych prostrediach, ktoré človeku buď nevytvárajú dostatočným spôsobom priestor k nachádzaniu odpovedí na najskrytejšie otázky ľudského srdca, alebo systematickým spôsobom znemožňujú, aby sa k nim prepracoval.⁶

Pavol VI. si po desiatich rokoch od ukončenia Koncilu uvedomuje, akým naliehavým sa stáva odovzdávanie evanjelia svetu, ktorý akoby prestával načúvať prorockému hlasu Cirkvi a začínal nakláňať svoj sluch skôr k „modlám“ ideológií. Preto pápež kladie na srdce každému kresťanovi nezanedbať *misiónársku* povinnosť vyplývajúcu z milosti krstu, tzn. byť horlivým ohlasovateľom Kristovho evanjelia slovom i skutkom, vhod i nevhod (porov. 2 Tim 4, 2), a tak vytvárať skutočné spoločenstvo (porov. Sk 4, 32) putujúceho Božieho ľudu.⁷

Veľký evanjelizátor Ján Pavol II. v období svojho pontifikátu upriamuje pozornosť na vážnu situáciu jednotlivcov a krajín, ktorých život bol významne poznačený kresťanskou vierou, ale postupom času akoby zabúdali na svoje kresťanské korene. Takáto situácia podľa vtedajšieho pápeža zakaždým vedie k morálnemu úpadku.⁸ Ak sa do povedomia ľudí dostane viac materialistická vízia sveta, než snaha o hlbšie prehodnotenie a zveľadenie vnútorného života, odkazujúc na náboženskú perspektívu, potom podľa pápeža „treba odvážne čeliť situácii, ktorá sa v súvisi s globalizáciou a ďalším vzájomným prelínaním národov a kultúr, ktoré ju charakterizuje, stáva vždy nestálejšou a náročnejšou. [...] je potrebné, aby sme v sebe znovu zapálili počiatočné nadšenie a dali sa preniknúť horlivosťou apoštolského ohlasovania, ktoré nasledovalo po zoslaní Ducha Svätého.“⁹

Pozornosti Benedikta XVI. rovnako neunikli obrovské zmeny, ktoré poznačili život národov a jednotlivcov v perspektíve globalizácie. Neustály akceleračný vývin, ktorý sa vo vyspelých krajinách udomácnil do zaužívaného pojmu *pokrok*, predstavoval pre pápeža vždy dvojaspektovú realitu.¹⁰ Preto pápež proklamoval, že *nová evanjelizácia* je naliehavým poslaním pre kresťanov, ktorú nemožno oddeliť od života Cirkvi. Ide o to, že toto poslanie nemá byť „nové vo svojom obsahu, ale vo svojej vnútornej dôvere; v otvorenosti k prijatiu milosti Ducha Svätého, ktorá predstavuje silu nového zákona evanjelia, neustále obnovujúceho Cirkev. Je *nové* v hľadaní spôsobov, ktoré zodpovedajú sile Ducha Svätého, a sú vhodné pre túto dobu a situácie. Je *nové*, pretože ho potrebujú aj krajiny, ktoré už v minulosti prijali zvesť evanjelia. [...] Ľudia tretieho tisícročia chcú žiť autentický a skutočný život. Potrebujú počuť pravdu, prežívať skutočnú slobodu, zakúšať nezištnú lásku. Dokonca aj na pustatinách sekularizovaného sveta žijú ľudská duša po Bohu, po živom Bohu.“¹¹

6 Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: Pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes*, č. 4.

7 Porov. PAVOL VI.: Apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi*. Trnava : SSV, 1999, č. 80.

8 Porov. JÁN PAVOL II.: Apoštolská exhortácia *Christifideles laici*. Bratislava : Lúč, 1990, č. 34.

9 JÁN PAVOL II.: Apoštolský list *Novo millennio ineunte*. Trnava : SSV, 2008, č. 40.

10 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Spe salvi*, č. 22.

11 BENEDICT XVI.: *Papal Mass on the Solemnity of the Holy Apostles Peter and Paul*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/homilies/2010/documents/hf_ben-xvi_hom_20100628_vespri-pietro-paolo.html

Súčasný pápež František v špecifickosti vlastnej charizmy vo svojej apoštolскеj exhortácii *Evangelii gaudium* naznačuje, že každý jednotlivec ako člen Božieho ľudu sa musí stať vo svete a pre svet aktívnym ohlasovateľom veľkého plánu Otcovej lásky. Znamená to, že podľa súčasného pontifika je kresťan povolaný otvárať sa pôsobeniu Božej lásky, prostredníctvom ktorej sa v určitom slova zmysle stáva nielen *misionárom* (hlásateľom evanjelia), ale vystavujúc sa vplyvu jej vnútorného transformačného pôsobenia nachádza inovatívne možnosti riešenia celospoločenských otázok, ktoré si nemôže nechať pre seba.¹²

Návrat k životu z viery

Zdá sa, že *nová evanjelizácia* nie je neznámym pojmom. Tak ako Koncil, aj pontifikáty posledných pápežov sa v špecifickosti jednotlivých akcentov zakaždým zameriavajú na uchovanie a prehĺbenie pokladu viery s výzvou jej praktickej aplikácie do jednotlivých oblastí ľudského života. To, čo je v kontexte *novej evanjelizácie* zakaždým *nóvum*, sú najmä určité spoločenské zmeny či udalosti, ku ktorým nemôže nezaujať postoj aj prorocký hlas Cirkvi. Benedikt XVI. vnímal nebezpečenstvo krízy, ktorá hrozí vyspelým krajinám západného sveta vrátane Európy. Tieto krajiny akoby postupne zabúdali na svoju bohatú kresťanskú tradíciu a odsúvali vieru v trojjediného Boha do úzadia.¹³ Pápež preto podstatu krízy, ktorou prechádzajú krajiny Európy, vnímal ako krízu viery.¹⁴ K tejto situácii pápež pri príležitosti 50. výročia rímskych zmlúv pred členmi Komisie biskupských konferencií Európskeho spoločenstva predniesol dosť závažné, až odvážne otázky.¹⁵

Odmietnutie či systematické vytlačanie kresťanstva zo života spoločnosti vedie podľa pápeža k nedoceneniu skutočnej hodnoty ľudskej dôstojnosti¹⁶

12 Porov. FRANTIŠEK: Apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*. Trnava : SSV, 2014, č. 120.

13 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI on the Occasion of the Apostolic Journey to Germany - Bundestag*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2011/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20110922_reichstag-berlin.html

14 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI on the Occasion of Christmas Greetings to the Roman Curia*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2011/december/documents/hf_ben-xvi_spe_20111222_auguri-curia.html

15 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Participants in the Convention Organized by the Commission of the Bishops' Conferences of the European Community (COMECE)*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2007/march/documents/hf_ben-xvi_spe_20070324_comece.html

16 Porov. FRANTIŠEK: *Lumen fidei*. Trnava : SSV, 2013, č. 54. Zaujímavosťou je, že inauguračnú encykliku súčasného pontifika Františka možno zaradiť k magisteriálnym dokumentom Benedikta XVI. Jej predbežný náčrt totiž predložil emeritný pápež svojmu nástupcovi a ten ho s vďačnosťou prijal, pričom predložený text obohatil o niektoré ďalšie podnety. To, že sa na znení finálneho textu encykliky podieľali dvaja žijúci pápeži, je zaiste niečím výnimočným. V kontexte nášho príspevku sa javí pozoruhodným aj podakovanie, ktoré František vyjadril Benediktovi XVI. slovami: „[...] v Kristovom bratstve preberám jeho vzácnu prácu. [...] Petrov nástupca včera, dnes i zajtra je totiž stále povolaný *posilňovať bratov* v tom nesmiernom poklade viery, ktorý Boh dáva ako svetlo na cestu každého človeka.“ FRANTIŠEK: Encyklika *Lumen fidei*, č. 7.

pod rúškom individualizmu. K strate nádeje, ktorá je schopná podopierať celý ľudský život¹⁷ v mene vedecko-technického pokroku. A nakoniec aj k nesprávne chápanému konceptu lásky, ktorá pod vplyvom relativizmu stráca svoj etický a morálny rozmer.¹⁸ Benedikt XVI. vidí východisko z krízy, do ktorej sa mnohé vyspelé krajiny dostali, v návrate k svojim náboženským (kresťanským) koreňom, aby mohla byť znovu objavená „cesta viery, aby čoraz viac vychádzala najavo radosť a nové nadšenie zo stretnutia s Kristom.“¹⁹ Na ilustráciu spomenutých skutočností pápež v jednom zo svojich príhovorov²⁰ poukazuje na určitú podobnosť so situáciou emauzských učeníkov (porov. Lk 24, 13 – 35). Plní smútku, pochybností, sklamaní a nezodpovedaných otázok nevidia zmysel v tom, čo sa za posledné dni udialo, až dokým sa na svojej ceste nestretávajú s tajomným neznámym. Učeníci zakúšajú prítomnosť neznámeho, počúvajúc jeho slovo a stolujú s ním spoznávajú, že záhadnou osobou, ktorá zapálila ich srdcia, je samotný Ježiš. Ich smútok a zúfalstvo sa zmenili na radosť, nádej a lásku, s ktorými sa po návrate do Jeruzalema začínajú deliť s ostatnými.

Nutnosť opätovného stretnutia sa s Kristom a znovu objavenie radosti z kresťanskej viery, ktorá má tendenciu šíriť sa a zasahovať do všetkých spoločenských štruktúr, je v skutočnosti podstatným prvkom projektu *novej evanjelizácie*. Možné riešenie krízy vyspelých krajín, ktorá je podľa Benedikta XVI. najmä hlbokou morálnou krízou, môže priniesť ovocie, ak sa pohľad zameria na tých, ktorí boli síce krstom začlenení do Cirkvi, ale kráčajúc na ceste životom buď postupne stratili živý zmysel pre dar viery, alebo sa už viac nepokladajú za členov mystického Kristovho tela.

Pápež si je vedomý, že stretnutie s Kristom nemôže zasahovať len intelektuálnu stránku človeka v miere ponúknutia odpovedí na bytostné otázky vo svetle viery. Ide o prežívanú skúsenosť zo stretnutia sa „s Osobou, ktorá ponúka životu celkom nový horizont a tým aj zásadné smerovanie,“²¹ pozývajúcou človeka nielen k prehodnoteniu svojho života, ale aj k rozhojňovaniu radosti v komunite veriacich. Benedikt XVI. preto pripomína, že projekt *novej evanjelizácie* potrebuje v praktickej rovine katechézy „integrovať svoju teoretickú dimenziu s praktickou dimenziou, ktorá sa premieta do roviny liturgickej, spirituálnej, ekleziálnej, kultúrnej a charitatívnej. Aby mohlo semeno Božieho slova, ktoré padlo na úrodnú pôdu [ľudského srdca] zapustiť hlboké korene a prinášať úrodu.“²²

Stretnutie sa s Kristom, ktoré má hodnotu samo v sebe, prebúda v srdci človeka lásku túžiacu spoznávať toho, komu uverila. Iniciatíva Božej

17 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Spe salvi*, č. 27.

18 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Caritas in veritate*. Trnava : SSV, 2009, č. 2.

19 BENEDIKT XVI.: Apoštolský list *Porta fidei*, č. 2, URL = <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/motu-proprio-porta-fidei-benedikt-xvi>

20 Porov. BENEDIKT XVI.: *Homily of His Holiness Benedict XVI on the Occasion of His Pastoral Visit to Aquileia and Venice*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/homilies/2011/documents/hf_ben-xvi_hom_20110508_mestre.html

21 BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 1.

22 BENEDIKT XVI.: Post-Synodal Apostolic Exhortation *Africae munus*. Rome : Libreria Editrice Vaticana, 2011, č. 165.

lásky prebúdza v človeku dar viery a otvára dvere ľudského srdca, aby mohlo byť účinne premieňané a formované silou milosti. Nie je preto prekvapením, že pápež práve v Roku viery pri príležitosti 50. výročia otvorenia Druhého vatikánskeho koncilu zvoláva zhromaždenie Biskupskej synody na tému *Nová evanjelizácia*, aby sa ešte viac podčiarkla misijná úloha veriacich čerpať silu a impulzy z neustáleho objavovania Kristovej lásky.²³

Takéto rozvíjanie života vo svetle viery a schopnosť čerpať z bohatstva jej impulzov, ktoré nie sú ničím iným než ovocím Ducha a svetla „abrahámskej pamäti“²⁴, sa má stať súčasťou existencie každého kresťana. O to viac sa podľa Benedikta XVI. musí tento aspekt dostať do povedomia tých kresťanov, ktorých spôsob myslenia a konania je poznačený viac racionalitou a pragmatickosťou sveta, než spoľahnutím sa na Božie prislúbenia.²⁵ Preto ani opätovné privádzanie kresťanov do Božej rodiny nemôže byť založené na ľudskom snažení, ale je prejavom náklonnosti Boha, ktorý chce skrze Krista pritiahnúť k sebe všetky svoje roztratené deti.²⁶ Úlohou tých, ktorí zakúšajú Kristovu prítomnosť vo svojom živote, je pretlmočiť ju ostatným takým spôsobom, aby nebola len naučenou teóriou či spomienkou minulosti, ale skutočnou realitou, ktorá mení život tu a teraz.²⁷

V kontexte *novej evanjelizácie* tak vyvstáva pred príslušníkmi Božieho ľudu požiadavka nielen zdôvodniť svoju nádej (porov. 1 Pt 3, 15), ale najmä byť pre svet svetlom nádeje podľa vzoru Krista.²⁸ Táto požiadavka nachádza opodstatnenie v kresťanskom povolaní každého pokrsteného, ktoré z teologickej perspektívy predstavuje jedno jediné povolanie – a to Božie.²⁹ Kresťan sa tak ako Bohom povolaný k životu a obdarený charizmami Ducha stáva účastným na veľkonočnom tajomstve Krista, aby v spoločnosti, ktorá ho neraz devastuje a oklieštuje, dokázal zaujať taký postoj, z ktorého bude evidentne jasné, že neprestáva životom kráčať v intenzite radosti čistého srdca.³⁰

23 BENEDIKT XVI.: Apoštolský list *Porta fidei*, č. 7, URL = <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/motu-proprio-porta-fidei-benedikt-xvi>

24 Porov. FRANTIŠEK: Encyklika *Lumen fidei*, č. 9.

25 Porov. FRANTIŠEK: Encyklika *Lumen fidei*, č. 3-4.

26 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: Dekrét *Ad gentes*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : SSV, 2008, č. 2.

27 Porov. BENEDIKT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Members of the Roman Curia and Papal Representatives for the Traditional Exchange of Christmas Greetings*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2009/december/documents/hf_ben-xvi_spe_20091221_curia-auguri.html

28 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Spe salvi*, č. 49.

29 DRUHÝ Vatikánsky koncil: Pastoralná konštitúcia *Gaudium et spes*, č. 22.

30 „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha“ (Mt 5, 8).

Spôsoby zdôvodnenia nádeje ako účinná metóda novej evanjelizácie

Benedikt XVI. upozorňuje, že nijaká evanjelizačná činnosť, nevynímajúc projekt *novej evanjelizácie*, nemôže byť založená na pútavých sloganoch, vznešených frázach či profesionálne prepracovanej technike.³¹ Svojou esenciálnou podstatou je totiž činnosťou Ducha, ktorý v moci nie ľudského slova, ale Božieho slova (porov. 1 Sol 1, 5) spôsobuje v srdci človeka obnovené videnie a vedie ho v konkrétnej situácii k explicitnému zdôvodneniu svojej nádeje (porov. 1 Pt 3, 15) v perspektíve fantázie lásky. Nejde preto o nejaký psychologický či subjektívny aspekt, ale o aspekt vernosti a osobnej zaangažovanosti, ktorá človeka vedie k vydávaniu *osobného svedectva* skutočne kresťanského života. Takéto svedectvo života, ktoré sa má stať zrkadlom osobnej svätosti, v sebe nesie radosť a nadšenie zo stretnutia s Kristom, čím sa môže stať oslovujúcim, priťahujúcim či podnecujúcim svetlom nádeje pre druhých. Ide nakoniec o takú formu života, v ktorej človek dovoľí, aby bol vnútorne mocou Ducha očisťovaný prostredníctvom Božieho slova a v samotných gestách lásky vydával svedectvo nádeje pre svet. Pre pápeža predstavuje modlitba pri osobnom vydávaní svedectva významné miesto, v ktorom sa človek nielenže otvára Bohu, ale nadobúda schopnosť služby v prospech druhým.³²

Explicitné *hlásanie evanjelia spásy slovom* predstavuje pre pápeža metódu *novej evanjelizácie*, ktorá úzko súvisí s osobným svedectvom. Hoci sa zdá, akoby bol svet presýtený a unavený z náporu mnohých slov, Benedikt XVI. zdôrazňuje, že Duch Svätý neprestajne prebúdza v ľuďoch hlad a smäd po Božom slove, čo vyžaduje prítomnosť horlivých ohlasovateľov.³³ Podľa pápeža vie horlivý Kristov učeník „rozoznať, kedy je čas hovoriť o Bohu a kedy je lepšie o ňom mlčať a nechať hovoriť len lásku.“³⁴ Aby sa Božie slovo šírilo a rozmáhalo (porov. Sk 12, 24), pápež nezabúda upozorniť na možnosti, ktoré ponúka digitálny svet. Tento svet nie je len virtuálnym svetom v pravom slova zmysle, ale každodennou súčasťou života mnohých ľudí.³⁵ V digitálnom svete sa otvárajú nové možnosti pre modlitbu, meditáciu či zdieľanie Božieho slova – „mnohí ľudia práve vďaka online kontaktom objavujú nutnosť priamych stretnutí, skúseností s komunitami a dokonca hodnotu náboženských pútí, čiže dôležitých prvkov na ceste viery.“³⁶

31 Porov. BENEDICT XVI.: *General Audience*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/audiences/2009/documents/hf_ben-xvi_aud_20090819.html

32 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Spe salvi*, č. 32 – 34.

33 Porov. BENEDIKT XVI.: Posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini*. Trnava : SSV, 2011, č. 122.

34 BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*. Trnava : SSV, 2006, č. 31.

35 Porov. BENEDICT XVI.: *Message of His Holiness Pope Benedict XVI for the 47th World Communications Day*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/messages/communications/documents/hf_ben-xvi_mes_20130124_47th-world-communications-day.html

36 Tamtiež.

K systematickejšiemu prehľbovaniu vedomostí viery pápež odporúča využiť *Katechizmus Katolíckej cirkvi*.³⁷ Jeho doktrínálne uchopenie pomáha človeku hlbšie čerpať z pokladu viery, adekvátne ju ohlasovať a spájať jej tajomstvá s rôznymi situáciami života. Katechizmus, ktorý je dôležitým plodom Druhého vatikánskeho koncilu, predstavuje svojou štruktúrou „vývoj viery až po dotýkanie sa dôležitých tém každodenného života. Stránku za stránkou objavujeme, že to, čo sa v ňom predstavuje, nie je len teória, ale je to stretnutie s Osobou, ktorá žije v Cirkvi.“³⁸ V ňom sú obsiahnuté základné pravdy viery, ktorú Cirkev uchováva a odovzdáva čo najjasnejším a najzrozumiteľnejším spôsobom. Katechizmus sa pri odovzdávaní viery neraz stáva referenčným zdrojom pri príprave rôznych druhov katechéz, ktoré sa v projekte novej evanjelizácie premietajú do jednotlivých rovín kresťanského života.

Všetky tieto metódy, ako už bolo naznačené, majú spoločný cieľ. Ide predovšetkým o to, aby človeku pomohli nadviazať osobný vzťah s Ježišom Kristom, ktorý ukazuje, čo znamená žiť skutočný život. Teda prostredníctvom jednotlivých metód možno premietnuť teoretický, ale najmä praktický spôsob či cestu, ako pretlmočiť oslobodzujúcu silu evanjelia, ktoré v sile Ducha otvára srdce človeka, očisťuje ho od nánosov egoizmu a vedie k nezištnému sebadarovaniu podľa vzoru Krista za spásu sveta.

Obrátenie ako dôsledok osobného stretnutia sa s Kristom

Skutočné stretnutie sa s Kristom vedie človeka k obráteniu. Táto skutočnosť, ktorú biblický jazyk označuje pojmom *metanoia* (porov. Mk 1, 15), sa viditeľne prejavuje v novom spôsobe života, v ktorom sa človek zasiahnutý Božou láskou, začína pozeráť na svet z novej perspektívy. Jeho myslenie a konanie už neurčujú aktuálne spoločenské trendy. Práve naopak, človek otvára svoje srdce pôsobeniu Božej milosti a dovolí, aby jeho život určovali kritériá Kristovej lásky. Obrátenie vedie človeka k pochopeniu toho, že vo svojom živote sa nemôže spoliehať len na vlastné sily. Pápež pripomína, že dielo novej evanjelizácie nespočíva na pleciah ľudí, ale na sile a inšpirácii Ducha, „ktorý nás naučí, čo máme hovoriť a robiť aj v tých najväčších ťažkostiach.“³⁹ Iba skrze Ducha a v ňom sa z človeka stáva skutočný evanjelizátor druhých.

37 Porov. BENEDICT XVI.: *Apostolic journey of His Holiness Benedict XVI to Brazil on the Occasion of the Fifth General Conference of the Bishops of Latin America and the Caribbean*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2007/may/documents/hf_ben-xvi_spe_20070511_bishops-brazil.html

38 BENEDIKT XVI.: Apoštolský list *Porta fidei*, č. 11, URL = <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/motu-proprio-porta-fidei-benedikt-xvi>

39 SYNODUS EPISCOPORUM: *XIII Ordinary General Assembly of the Synod of Bishops from 7 to 28 October 2012*, URL = http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20121026_message-synod_en.html

Ide teda o uznanie primátu Boha, ktorý sa k človeku vo svojom milosrdenstve sklonil (a neprestáva sa skláňať), aby ho urobil účastným na svojom živote trojičnej lásky. Táto láska v praktickej rovine tkvie v tom, „že ja milujem – v Bohu a s Bohom – aj človeka, ktorý mi nie je príjemný alebo ktorého ani nepoznám. [...] Tak sa naučím pozeráť na každého človeka nielen svojimi očami a svojimi citmi, ale aj z perspektívy Ježiša Krista. Jeho priateľ je aj mojím priateľom. Za vonkajším výzorom druhého vidím jeho vnútornú túžbu po gestách lásky.“⁴⁰

Benedikt XVI. tak vlastne podčiarkuje dôležitý sociálny aspekt, ktorý pramení z obrátenia. Druhý už nie je viac pokladaný za absolútne neznámeho, ale pozerajúc z Kristovej perspektívy aj on v sebe nesie nezmazateľnú pečať Božieho obrazu a je rovnako pozvaný k zakúšaniam života v hojnosti (porov. Jn 10, 10). Keďže „vtelením sa Boží Syn určitým spôsobom spojil s každým človekom,“⁴¹ láska k Bohu a láska k blížnemu sú tak nerozlučne prepojené, že sa stávajú hlavným príkázaním kresťanského života⁴² (porov. Mt 22, 37 – 40). S Kristom sa teda možno stretnúť zakaždým, keď lúč jeho prítomnosti prežiarí svet v konkrétnych gestách lásky, dobroty, odpustenia, zmierenia a milosrdenstva.

Projekt *novej evanjelizácie* tak môže čerpať tvorivé impulzy vo svojej obsahovej náplni práve z toho univerzálneho kresťanského povolania ako základnej životnej voľby sebadarovania podľa vzoru Krista. K takémuto postojovi života z viery sa človek v kontexte vyjadrení magistéria Benedikta XVI. prepracúva postupne. Hodnoty kresťanstva nemajú predstavovať protiklad k všeobecným skúsenostiam človeka s druhými, so svetom, s realitou tohto sveta. Práve naopak, kresťanské hodnoty majú do jednotlivých ľudských skúseností vniesť špecifický pohľad, prostredníctvom ktorého dochádza k očisťovaniu, premieňaniu, zmierovaniu a uzdraveniu aktuálne prežívaných ľudských skúseností vo svetle Božej lásky.⁴³

Motívom konania kresťana tak nie je túžba páčiť sa ľuďom, ale Bohu (porov. Gal 1, 10). Na tomto spirituálnom základe je potrebné aj v súčasnosti prehodnocovať možnosti rozniecovania kresťanskej misionárskej horlivosti v projekte *novej evanjelizácie*. Rozniecovanie túžby po dôvernom spojení s Kristom (porov. Jn 15, 5) musí naplňovať srdcia veriacich. Postupne tak budú nielen pobádaní nechať sa v dôvere viesť Kristovým Duchom, ale najmä veľmi konkrétnym spôsobom rozoznajú, akú majú úlohu v rovine svojho kresťanského apoštolátu.⁴⁴

40 BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 18.

41 DRUHÝ Vatikánsky koncil: Pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes*, č. 22.

42 Porov. Tamtiež.

43 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 28.

44 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: Dekrét *Apostolicam actuositatem*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : SSV, 2008, č. 4.

Cesta lásky ako praktický aspekt projektu novej evanjelizácie

Pontifikát Benedikta XVI. je v skutočnosti systematicky popretkávaný hlbokými teologickým reflexiami, v ktorých dominantné postavenie patrí neustálemu pôsobeniu Boha v dejinách. Nová evanjelizácia sa musí opierať o túto skutočnosť Božej prítomnosti a predstaviť ju ako nevyčerpatelný zdroj inšpirácie a sily pre srdcia a mysle ľudí, ktorí sú často unavení a zmätení. Pre svet má konanie kresťanov predstavovať praktickú realizáciu svedectva ich viery, skrze ktoré súčasne neviditeľným spôsobom prichádza Kristus svojou slúžiacou láskou všade tam, kde je to potrebné tu a teraz.⁴⁵ Pre pápeža existuje len jediná cesta skutočnej realizácie života, a tou je cesta lásky.⁴⁶ Na nej človek prostredníctvom konania jednotlivých skutkov rozvíja jednak Boží obraz v sebe (porov. Gn 1, 26) a zároveň v prakticky preukazovanej službe druhým (v materiálnej, fyzickej, sociálnej či spirituálnej núdzi) viditeľným spôsobom sprítomňuje neustále konanie Boha v dejinách.

V kontexte prehĺbenia náboženskej dimenzie človeka vychádzajúc z pontifikátu Benedikta XVI. a programu *novej evanjelizácie* stojíme pred dvoma úlohami. Tou prvou je, aby sa ohlasovanie Božieho slova stalo skutočným základom prehľbovania viery, lebo „je nevyhnutné znova objaviť naliehavosť a krásu ohlasovania slova o príchode Božieho kráľovstva, ktoré hlásal sám Kristus. [...] Všetci vnímame, aké je nevyhnutné, aby Kristovo svetlo ožiarilo každé ľudské prostredie. [...] Nejde o hlásanie utišujúceho, ale prenikavého slova, vyzývajúceho na *obrátene*, čím umožňuje stretnúť sa s tým, skrze ktorého vykvitá nové ľudstvo.“⁴⁷ Druhou úlohou je priviesť človeka k tomu, aby dokázal oceniť hodnotu vlastného života vo svetle viery a nádeje s praktickým vyjadrením v láske. V tomto smere pre projekt *novej evanjelizácie* vystáva poslanie zamerať sa na konkrétneho človeka. Je potrebné viesť ho k tomu, aby aj on bol schopný v radosť a fascinácii z intímneho „prebývania“ v Božej blízkosti následne pretlmočiť to, čo sa v tajomnej prítomnosti medzi ním a Bohom zrodilo pre spásu sveta.

Skúsenosť zo stretnutia sa so živým Bohom prebúda na jednej strane u človeka vieru (stáva sa svetlom špecifického charakteru), na druhej strane odhaľuje intimitu Božej lásky, ktorá ho povoláva k zakúšaniam novosti života.⁴⁸ V prvom rade je vyzdvihnutá Božia iniciatíva, prostredníctvom ktorej je človek pozývaný k nadviazaniu láskyplného vzťahu. Osobným súhlasom si človek začína v rovine viery uvedomovať prítomnosť jednotlivých účastníkov tohto tajomného vzťahu lásky a otvorením sa tejto relacionálnej skutočnosti medzi

45 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 22.

46 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 17.

47 BENEDIKT XVI.: Posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini*, č. 93.

48 Porov. FRANTIŠEK: Encyklika *Lumen fidei*, č. 4.

ním a Bohom dochádza k postupnému kreovaniu srdca človeka podľa vzoru Božieho srdca (porov. Ez 36, 26 – 27).⁴⁹

Uchopenie tejto dynamiky, ktorá sa má stať súčasťou života viery, musí byť podľa pápeža pre kresťanov predstavená ako mystérium jednoty Najsvätejšej Trojice, do ktorej je povolaný milosťou krstu vstúpiť každý veriaci, lebo „viera je »jedna« predovšetkým vďaka jednote *Boha*, ktorého poznávame a vyznávame. [...] Viera je jedna aj preto, že sa obracia na jediného Pána, na *Ježišov* život, na jeho konkrétne dejiny, ktoré prežíva s nami. [...] Napokon viera je jedna aj preto, že ju vyznáva celá Cirkev, ktorá je jedno telo a jeden duch. V spoločensťve s jediným subjektom, ktorým je Cirkev, prijímame aj spoločný pohľad. Vyznávaním tej istej viery staviame na tej istej skale, sme pretváraní tým istým *Duchom* lásky, vyžarujeme jediné svetlo a máme jediný pohľad, ktorým prenikáme realitu.”⁵⁰

Chopenie sa nových príležitostí k predostretiu takéhoto chápania života viery vedie pápeža k tomu, aby konkrétnym spôsobom určil smer, ktorým sa má evanjeliové poslanstvo účinne premietiť do konkrétneho života ľudí. Preto z jeho magistéria možno pomenovať určité vstupné brány, cez ktoré si želá, aby svedkovia Božej lásky účinným spôsobom vnášali prijatú radosť a nádej zo stretnutia sa s Kristom. Aby sa aj v srdciach iných rozhorela túžba stretnúť sa s Kristom a kráčať po ceste k svätosti.⁵¹

Vstupné brány pre šírenie radostného poslanstva evanjelia

V prvom rade sa pápež obracia na *rodiny*. Považuje ich nielen za základné bunky spoločnosti, ale v prvom rade za základné bunky ekleziálneho spoločenstva a budúcnosti sveta.⁵² V tomto prostredí sa majú možnosť jednotliví členovia rodiny učiť ľudskosti a spoznávať hlboký význam kresťanského života.⁵³ Svedectvo rodičov, ktorého prameňom je Božia láska spájajúca muža a ženu umocnená sakramentálnym putom manželstva, je pre deti fascinujúcim znakom Kristovej prítomnosti. Náležitá citlivosť pre postupné vovádzanie detí do tajomstiev viery prostredníctvom modlitby, čítania Božieho slova a účasťou na bohoslužbách sa môže stať predpokladom pre rozniecovanie túžby po jej

49 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 10.

50 FRANTIŠEK: Encyklika *Lumen fidei*, č. 47.

51 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: Dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, č. 39.

52 Porov. BENEDICT XVI.: *Letter of the Holy Father to the Bishops, Priests, Consecrated persons and Lay Faithful of the Catholic Church in the People's Republic of China*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070527_china.html

53 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Community of the Neocatechumenal Way*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2012/january/documents/hf_ben-xvi_spe_20120120_cammino-neocatechumenale.html

hlbšom chápaní, prežívaní a ochotnom odovzdávaní nasledujúcim generáciám. Prijímanie a odovzdávanie lásky vedie podľa pápeža členov rodiny k tomu, aby dokázali oceniť skutočnú slobodu Božích detí.⁵⁴ Benedikt XVI. tento dôležitý aspekt rozvíja konštatovaním, že „ak deti vidia svojich rodičov, ako žijú v radosi a oduševnení aj napriek všetkým problémom, dokážu sami v sebe rozvinúť tú hlbokú «radosť života», ktorá im pomôže múdro prekonávať prekážky a problémy, ktorým sa v živote nevyhnú. [...] Navyše sa deti postupne naučia, že každý človek je hodný lásky a že vo svetle univerzálneho bratstva dokážeme objasniť každého človeka.“⁵⁵

Výchovno-vzdelávacie prostredie *škôl a univerzít* sa pre pápeža stáva špecifickým priestorom, v ktorom možno uskutočňovať zámer novej evanjelizácie. Benedikt XVI. si všíma, že v edukačnom prostredí sa do popredia dostáva viac rozmer povinností, ktoré sa obmedzujú len na odovzdávanie určitých špecifických schopností a zručností bez toho, aby boli mladí ľudia vedení k chápaniu ich nenahraditeľného poslania, ktoré je niečím viac než len vykonávaním činností.⁵⁶ Zaiste, interpretácia tohto poslania bude súvisieť aj s typom výchovno-vzdelávacej inštitúcie (cirkevná, súkromná či štátna škola). Čo však všetky tieto interpretácie spája, je túžba zapísaná hlboko v srdci človeka po autentickom, pravdivom, slobodnom a veľkodušnom živote. V tomto kontexte sa pápež obracia na kresťanských učiteľov a vychovávateľov, aby podnecovaní milosťou Ducha nikdy neprestali ukazovať, že „život viery predstavuje hnací motor každej ich činnosti. Aby aj mladí ľudia v ich štýle života mohli objaviť radosť zo spoločenstva s Ježišom, ktorý každého začleňuje do jeho bytia pre všetkých.“⁵⁷

Úlohou *farností a farských spoločenstiev* bude využiť všetky prostriedky a charizmy⁵⁸ na to, aby stretnutie s Ježišom Kristom v Božom slove, sviatostiach, bratskom spoločenstve či v miestnych charitatívnych a misijných činnostiach každého podnecovalo k svedectvu o evanjeliu uprostred sveta. Službu kňaza v tejto oblasti nemožno opomenúť. Najmä pri slávení liturgie môže krása života viery osobitným spôsobom nadchnúť tých, ktorí sa na liturgických zhromaždeniach pravidelne nezúčastňujú. Kňaz čítaním a tlmočením posolstva Božieho slova a slávením Eucharistie otvára priestor pre pôsobenie Ducha Svätého, „ktorý nám umožňuje vstúpiť do Slova a vytvoriť podmienky,

54 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Participants in the Plenary Assembly of the Pontifical Commission for Latin America*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2007/january/documents/hf_ben-xvi_spe_20070120_pcal.html

55 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of the Holy Father on Occasion of the Fifth World Meeting of Families*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2006/july/documents/hf_ben-xvi_spe_20060708_incontro-festivo.html

56 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Participants in the Convention of the Diocese of Rome*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2007/june/documents/hf_ben-xvi_spe_20070611_convegno-roma.html

57 Porov. BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to Teachers and Religious*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2010/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20100917_mondo-educ.html

58 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: Dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, č. 4 a 12.

aby Božie slovo vstúpilo do nás a prinášalo plody pre večný život.⁵⁹ Liturgické slávenie privádza podľa pápeža ku kontemplácii pravdy o Božej láske v Kristovi, ktorá fascinuje, uchvacuje a umožňuje človeku vyjsť v ústrety svojmu pravému povolaniu – láske.⁶⁰

Žasnutie nad veľkosťou Božej lásky k človeku vedie pápeža k úvahám o kráse ako prejave ľudského ducha, ktorý v rôznych podobách preniká do *umenia a kultúry*. Pre Benedikta XVI. je autenticky krásne to, čo „otvára ľudské srdce a privádza k túžbe poznať, milovať a vyjsť v ústrety Druhému. Ak zakúsime intímny dotyk tejto krásy, ktorý nás priťahuje a otvára naše oči, potom objavíme radosť z toho, že vidíme, že sme schopní uchopiť hlboký zmysel našej existencie – tajomstvo, ktorého sme súčasťou.“⁶¹ Stretnutie sa s krásou v takomto chápaní teda privádza človeka k chápaniu veľkoleposti, ktorú svojim životom stelesňovali svätci. Na poli novej evanjelizácie možno prostredníctvom jednotlivých obrazov ich života priblížiť, akým spôsobom konkrétne odpovedali v spolupráci s Božou milosťou na potreby sveta.

Šírenie lásky a milosrdenstva ako prejav stretnutia sa s Božou láskou *caritas*

Viera predstavená ako stretnutie sa Boha s človekom, na ktoré človek odpovedá úkonom bezvýhradnej dôvery v Božiu iniciatívu, súvisí s tajuplnými dejinami spásy. Človek prijímajúci vo viere dar nového štýlu života objavuje jedinečný zámer, ktorý mu Boh vo svojej prozreteľnosti pripravil a skrze Krista a v Kristovi darúva (porov. Ef 2, 10). Božia láska *caritas* tak nachádza v ľudskom bytí spôsob svojej realizácie,⁶² pričom Božím zámerom je, aby jeho skutoční spolupracovníci (porov. 1 Kor 3, 9) vydávali o ňom pred svetom svedectvo nielen slovami, ale aby sa predovšetkým v láske čo najviac pripodobňovali jeho Synovi⁶³ – a to až do takej miery, že ostatní už len v ich prítomnosti budú schopní ľahšie rozpoznať hodnotu svojho života a C/cieľ svojho putovania.⁶⁴ Človek otvoriaci sa pôsobeniu Božej lásky *caritas* je pobádaný zabúdať na seba (nie však odmietat seba!), pričom už nehľadá viac na svoje záujmy, ale stáva sa citlivejším na potreby druhých, na potreby sveta.⁶⁵ V tejto súvislosti

59 BENEDIKT XVI.: Posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini*, č. 123.

60 Porov. BENEDIKT XVI.: Posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini*, č. 35

61 BENEDIKT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI at the Meeting with Artists in the Sistine Chapel*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2009/november/documents/hf_ben-xvi_spe_20091121_artisti.html

62 Ak sa vrátíme k biblickému konštatovaniu, že „Boh je láska“ (1 Jn 4, 16), potom možno tvrdiť, že človek je stvorený nielen z lásky, ale najmä pre lásku.

63 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 33.

64 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Spe salvi*, č. 49.

65 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 6.

považoval pápež za potrebné pripomenúť, že „ak niekto povie: »Milujem Boha, a nenávidí svojho brata, je luhár. Veď kto nemiluje brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí« (1 Jn 4, 20).“⁶⁶

Svet podľa pápeža nesmie zabudnúť na dôležitý aspekt Božej lásky, a tým je preukazovanie milosrdenstva. Jeho uskutočňovaním sa totiž v človeku najplnším spôsobom odráža skutočná podoba Boha.⁶⁷ Benedikt XVI. dokonca v jedinečnom prežívaní lásky ako vzťahovej udalosti⁶⁸ podčiarkuje dôležitý aspekt milosrdenstva, konaním ktorého sa v skutočnosti zviditeľňuje samotné Božie konanie. Ľudská láska predstavená ako odpoveď na Božiu lásku tak kladie človeka v núdzu do stredu svojho záujmu, čím nedovoľuje, aby sa s ním zaobchádzalo byrokraticky či vecne.⁶⁹ Transformačná sila Božej *caritas* podľa pápeža neprestajným pôsobením Ducha spája ľudské srdcia s Kristovým srdcom, a tak sa bratským putom možno spolupodieľať na Božom živote.⁷⁰ Tento spoločenský rozmer kresťanskej viery a prežívanej lásky pobáda k pomoci druhému v oveľa širšej perspektíve, než len prostredníctvom profesionálneho či technicky správneho zaobchádzania.⁷¹ Pápež doslova tvrdí, že „ľudia potrebujú ľudskosť. Potrebujú pozornosť *srdca*. [Preto je] nevyhnutná predovšetkým formácia srdca: je potrebné priviesť [ľudí] k takému stretnutiu sa s Bohom v Kristovi, ktoré prebudí v nich lásku a otvorí ich srdcia pre druhých, aby láska k blížnemu nebola pre nich prikázaním, daným zvonku, ale dôsledkom ich viery, ktorá sa stáva činnou skrz lásku (porov. Gal 5, 6).“⁷²

Práve v tomto spôsobe ohlasovania a odovzdávania viery praktickým svedectvom lásky sa na poli novej evanjelizácie môže nájsť spôsob pre opätovné oslovenie tých, ktorí vo viere vyrástli, ale pristupujú k nej s ľahostajnosťou, ľahkovážnosťou či kritickým odporom. Preto zdôraznenie postavenia Božej lásky, ktorú veriaci nemôže netúžiť zakúšať a následne premieťať do konania svojich skutkov, musí byť hnacím motorom nielen pre presvedčivý kresťanský život, ale aj pre sprítomnenie posolstva evanjelia v príslušnej dobe bez toho, aby sa menila jeho podstata. Nová evanjelizácia sa tak vo svojich jednotlivých konkretizačných ukotveniach neustále vzťahuje na svoj referenčný bod – Krista, ktorý je súčasne rozum (*logos*) a láska (*agapé*). Z indícií pápežovho pontifikátu je cieľom *novej evanjelizácie* uchovanie, prehĺbenie a najmä rozniecovanie daru viery v autentickom svedectve života, lebo len takým spôsobom možno nachádzať riešenia na zložité otázky dneška, ktorým čelia najmä vyspelé krajiny. Projekt *novej evanjelizácie* teda využitím všetkých svojich metód a vstupných brán a spoľahnúc sa na tajomné vedenie Ducha bude hľadať cesty, aby všetkým tým, ktorí sa vzdialili od Cirkvi a žijú bez vzťahu ku kresťanskej praxi, „umožnila nové stretnutie s Pánom, ktorý jediný naplní náš život hlbokým zmyslom

66 BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 16.

67 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 18.

68 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Caritas in veritate*, č. 5.

69 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, 28.

70 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Caritas in veritate*, č. 19.

71 Porov. BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 31.

72 BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, č. 31.

a pokojom; aby im umožnila znovuobjaviť vieru ako zdroj milosti, ktorá prináša radosť a nádej v osobnom, rodinnom i spoločenskom živote.⁷³

Záver

Rozvíjaním nosných tém pontifikátu Benedikta XVI. sme sa prepracovali k tomu, že pápežova vízia novej evanjelizácie sa radikálne obracia na postavu Krista, v stretnutí s ktorým človek preniká do tajomstva Božieho života a súčasne objavuje zmysel vlastného života. Nasledovaním impulzov Ducha človek v sebe postupne objavuje dovtedy nevídané možnosti, ako svetu pretlmočiť oslobodzujúce slovo Nádeje, prinášajúce radostnú zvesť Kristovho evanjelia. Slovo, ktoré vychádza jednotlivcovi v ústrety a ktorým sa mu prihovára Boh, si nemôže človek nechať sám pre seba. Je určené k tomu, aby sa neprestajne ohlasovalo a vydávalo sa o ňom svedectvo. Podľa Benedikta XVI. rozvíjanie citlivosti pre misionársky aspekt kresťanského života bude predstavovať kľúč k riešeniu naliehavých otázok, ktorým čelia vyspelé krajiny. Znovuobjavenie bohatstva kresťanského dedičstva v sebe ukrýva možnosti, ako nachádzať jedinečné cesty k zmiereniu, odpusteniu, jednote a pokoju. Návrat k autenticky prežívanej viere je tak podľa pápeža jedinou možnosťou, ako odpovedať na naliehavé otázky dneška, ktoré sú odrazom morálnej krízy a straty zmyslu. Práve v tomto kontexte sú to práve kresťania, ktorí musia nájsť vhodné spôsoby, ako zmierňovať morálny konflikt v dialógu s Kristom, a tak nechávať v spoločnosti otvorené dvere pre Transcendentno.

Použitá literatúra

- BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006.
- BENEDIKT XVI.: Encyklika *Spe salvi*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2008.
- BENEDIKT XVI.: Encyklika *Caritas in veritate*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2009.
- BENEDIKT XVI.: Posynodálna apoštolská exhortácia *Sacramentum caritatis*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2007.
- BENEDIKT XVI.: Posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2011.
- BENEDIKT XVI.: Apoštolský list *Porta fidei*, č. 2, URL = <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/motu-proprio-porta-fidei-benedikt-xvi>

⁷³ BENEDIKT XVI.: *Homily of His Holiness Pope Benedict XVI on the Occasion of Opening the Synod of Bishops*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/homilies/2012/documents/hf_ben-xvi_hom_20121007_apertura-sinodo.html

- BENEDICT XVI.: *Apostolic Letter in the Form of Motu Proprio Ubi cumque et Semper of the Supreme Pontiff Benedict XVI Establishing the Pontifical Council for Promoting the New Evangelization*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/apost_letters/documents/hf_ben-xvi_apl_20100921_ubicumque-et-semper.html
- BENEDICT XVI.: *Papal Mass on the Solemnity of the Holy Apostles Peter and Paul*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/homilies/2010/documents/hf_ben-xvi_hom_20100628_vespri-pietro-paolo.html
- BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI on the Occasion of the Apostolic Journey to Germany - Bundestag*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2011/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20110922_reichstag-berlin.html
- BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI on the Occasion of Christmas Greetings to the Roman Curia*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2011/december/documents/hf_ben-xvi_spe_20111222_auguri-curia.html
- BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Participants in the Convention Organized by the Commission of the Bishops' Conferences of the European Community (COMECE)*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2007/march/documents/hf_ben-xvi_spe_20070324_comece.html
- BENEDICT XVI.: *Homily of His Holiness Benedict XVI on the Occasion of His Pastoral Visit to Aquileia and Venice*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/homilies/2011/documents/hf_ben-xvi_hom_20110508_mestre.html
- BENEDICT XVI.: *Letter of the Holy Father to the Bishops, Priests, Consecrated persons and Lay Faithful of the Catholic Church in the People's Republic of China*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070527_china.html
- BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Community of the Neocatechumenal Way*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2012/january/documents/hf_ben-xvi_spe_20120120_cammino-neocatecumenale.html
- BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Participants in the Plenary Assembly of the Pontifical Commission for Latin America*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2007/january/documents/hf_ben-xvi_spe_20070120_pcal.html
- BENEDICT XVI.: *Address of the Holy Father on Occasion of the Fifth World Meeting of Families*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2006/july/documents/hf_ben-xvi_spe_20060708_incontro-festivo.html
- BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI to the Participants in the Convention of the Diocese of Rome*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2007/june/documents/hf_ben-xvi_spe_20070611_convegno-roma.html

- BENEDICT XVI: *Address of His Holiness Benedict XVI to Teachers and Religious*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2010/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20100917_mondo-educ.html
- BENEDICT XVI.: *Address of His Holiness Benedict XVI at the Meeting with Artists in the Sistine Chapel*, URL = https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2009/november/documents/hf_ben-xvi_spe_20091121_artisti.html
- BENEDICT XVI.: *Homily of His Holiness Pope Benedict XVI on the Occasion of Opening the Synod of Bishops*, URL = http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/en/homilies/2012/documents/hf_ben-xvi_hom_20121007_apertura-sinodo.html
- DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: Dekrét *Apostolicam actuositatem*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2008.
- DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: Dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2008.
- DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: Pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2008.
- FRANTIŠEK: Encyklika *Lumen fidei*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2013.
- FRANTIŠEK: Apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2014.
- JÁN PAVOL II.: Apoštolská exhortácia *Christifideles laici*. Bratislava : Lúč, 1990.
- JÁN PAVOL II.: Apoštolský list *Novo millennio ineunte*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2008.
- PAVOL VI.: Apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1999.
- PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Biblia a morálka : Biblické korene kresťanskej činnosti*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2009.
- SYNODUS EPISCOPORUM: *XIII Ordinary General Assembly of the Synod of Bishops from 7 to 28 October 2012*, URL = http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20121026_message-synod_en.html

ThLic. Juraj Skřivánek
Katedra systematickej teológie
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P.O. Box 173
814 99 Bratislava
juraj.skrivanek@tvu.sk